

דעות

זה ממש (לא) מורכב

אילנה הירסטון-לוטון • מרצה וחוקרת מוח בחוג לפסיכולוגיה במכללה האקדמית תל חי. לשעבר מתנדבת במרכזי סיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית בתל אביב ובסן פרנסיסקו

2025 • 01 במאי • 20:00

באחרונה היה לי ויכוח קצר עם חברה מאנגליה על פסק הדין של בית המשפט העליון בבריטניה בנוגע להגדרה של "גבר" ו"אשה" בחוק השוויון כ"מין ביולוגי". להפתעתי, במקום שתזדעזע כמוני מההחלטה הפשטנית, היא השיבה ש"זה יותר מורכב מזה". מתברר שהיא עוקבת אחר התנועה של הפמיניזם הרדיקלי המדירה טרנסים (trans-exclusionary radical feminism — TERF). למי שלא מכירה, חברות TERF טוענות שזכויות האדם של נשים מבוססות על מין ביולוגי, ולכן אינן חלות על נשים טרנסיות.

אמנם יש מידה של אמת בכך שחלק מהזכויות מבוססות על מין ביולוגי (למשל ברפואה), אך זו תפישת סכום אפס הרואה בהרחבה של זכויות הנשים גם לנשים טרנסיות פגיעה בזכויותיהן של נשים שמזדהות עם המין המולד שלהן. בנוסף, הטענה שמין ומגדר הם בינאריים — אם להתנסח בעדינות — היא פשטנית. היום מקובל לחשוב שמין ומגדר אינם בינאריים, ולכן גישה "מורכבת" אמורה לקבל זהויות א־בינאריות. אבל אני סוטה מהנושא.

אחת התגובות המרגיזות ביותר בדיונים פוליטיים היא האמירה, "זה יותר מורכב מזה". איכשהו, טיעונים למען שוויון, צדק, אנושיות במוסדות ובחברה תמיד נחשבים "פשטניים". לדעתי, אפשר לחלק את תומכי ה"מורכבות" לשתי קבוצות (בשם הפשטנות): אלה

שמסכימים בגדול עם טענה אבל לא חשבו לעומק על הסוגיה הנדונה (כי כולנו עסוקים), ולכן מאמצים עמדה ששמעו ממקור שהם סומכים עליו; ואלה שלא מסכימים, אבל לא רוצים לתמוך באפליה או בהתנהגות לא מוסרית (הם לא מתכוונים להגיד שהרג אלפי ילדים זה בסדר, אבל "זה יותר מורכב מזה").

טענה זו נשמעת נגד סיום המלחמה בעזה מתחילתה. בעיני ובעיני רבים ברחבי העולם, ברור היה מהרגע הראשון שמדובר במלחמת השמדה. כוונות ההשמדה הובעו בפומבי על ידי מנהיגים ישראלים, שהשוו את הפלסטינים לעמלק, הצהירו שאין חפים מפשע בעזה, וקראו להרעבה מכוונת של האוכלוסייה שם. וכמובן, יש את המציאות המתועדת בשטח: הפרות חוזרות ונשנות של דיני המלחמה ושל כללי הלחימה על ידי צה"ל ופגיעות חמורות בזכויות אדם, שהביאו להרג מסיבי של אזרחים וילדים ולחורבן מוחלט של כל התשתיות האזרחיות בעזה.

אך גם כשמציגים עובדות אלה, שאינן שנויות במחלוקת, אנשים עדיין יאמרו: "זה יותר מורכב מזה". ה"מורכבויות" נעות בין שיקולים אסטרטגיים (למשל, לא להזכיר סבל פלסטיני כדי לא לפגוע בגיוס של תומכים לעצומה או להפגנה), לבין חזרה על אמרות שחוקות או אמונות מקובלות ש"הפלסטינים מחונכים לשנוא אותנו", או ש"האיסלאם הוא דת אלימה" — כשהראיה לכך היא הפוגרום ב-7 באוקטובר.

במאמרו [Fuck Nuance \("לעזאזל עם הדקויות"\)](#) מ-2017, קירן הילי מותח ביקורת על הנטייה של האקדמיה להאדיר מורכבות על חשבון בהירות והכללה. הילי טוען שנטייה זו, להפוך דקויות לערך עליון, פוגעת ביכולת לחשוב בצורה ברורה. לדעתי, הקריאה ל"מורכבות" היא לעתים קרובות איתות מוסרי ריק מתוכן; טיעון פסאודו־אינטלקטואלי שמסיט את הדיון מהמציאות ומאפשר לדובר/ת לחמוק מאחריות מוסרית.

גם מול תיעוד של הפרות חוזרות של דיני המלחמה שהביאו להרג מסיבי של ילדים בעזה, עדיין יש שיאמרו: "זה יותר מורכב מזה"

ההכרה בזוועות המלחמה בעזה מתחילה, לשמחתי, לחלחל לתודעה הישראלית, כפי שניתן לראות מההפגנות עם תמונות של ילדים פלסטינים הרוגים, מהמספר הגדל של סרבני מילואים, ומהקולות הגוברים בתקשורת הרשמית וברשתות החברתיות שמגנים את פעולות ישראל ורואים בהן פשעי מלחמה. אך למרבה הצער, זה מאוחר מדי. זה מאוחר מדי בשביל 18 אלף הילדים שנהרגו, בשביל האלפים שנפצעו, שאבריהם נקטעו ושהתייתמו. זה מאוחר מדי בשביל החיילים שהיה להם חלק בפשעים האלה, בין אם האמינו בצדקת הדרך ובין אם "רק מילאו פקודות". זה מאוחר מדי בעבור החיילים שנהרגו או נפצעו במלחמה שכולנו עוד נבוש בה. ייתכן שזה אפילו מאוחר מדי בעבור החטופים שנותרו בחיים בעזה.

המרכז שמאל בישראל ובעולם אחראי במידה מסוימת לכך שהמלחמה הזו נמשכת זמן כה רב, בגלל הנטייה לאינטלקטואליזציה יתרה והקריאה המתמדת ל"ניואנסים". מעבר להאשמתם באנטישמיות, המפגינים נגד המלחמה ובעד זכויות הפלסטינים הואשמו בכך שהם "מתעלמים מפשעי חמאס". ישראל, כך נטען, לא סתם מפציצה בתי מגורים ובתי חולים, "זה יותר מורכב מזה": ישראל מגינה על עצמה מפני לוחמי חמאס נכלוליים המסתתרים במנהרות ומשתמשים בעמם כמנן אנושי, ויש למנוע הישנות של אירועי ה-7 באוקטובר.

בשל דבקותה בעמדה כזו, קמלה האריס, מועמדת המפלגה הדמוקרטית לנשיאות, הפסידה קולות חשובים מקרב צעירים והמיעוטים הערבי והמוסלמי בארצות הברית, שראו בעמדתה התחמקות מאחריות אמריקאית לאסון המתגלגל בעזה, ובחרו שלא להצביע לה.

כמו בהקשר של נשים טרנסיות בבריטניה, הטיעון "זה יותר מורכב מזה" מהווה כסות לתפישת סכום־אפס הרווחת בעולם. אפשר להיות ב־זמן קורבן של שואה וקורבן של פוגרום ה-7 באוקטובר, וגם פושע מלחמה. הבושה והדם על הידיים בעקבות המלחמה הזאת יישארו לנצח כתם במורשת של ישראל, אבל את המלחמה יש להפסיק עכשיו.

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

+ מלחמת חרבות ברזל

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל
© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ